

นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

Innovation in Academic Administration for Educational Equity

¹วรรัตน์ นาพิรุณ, ²นวลใย นิลบรรพ์ และ ³พิภพ วังเงิน

¹Wararat Napiroon, ²Nualyai Ninbun, and ³Pipob Vachungnern

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: ¹wararat.nap@rmutr.ac.th, ²nualyai.nin@rmutr.ac.th, ³pipob.vac@rmutr.ac.th

Received March 11, 2025; Revised May 21, 2025; Accepted June 8, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอนวัตกรรมเชิงแนวคิดด้านการบริหารงานวิชาการที่มุ่งเน้นการส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา พัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและแนวคิดด้านความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งนำไปสู่การออกแบบกระบวนการบริหารงานวิชาการด้วย PISEA Model ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) Participation การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนการดำเนินงาน 2) Implementation การดำเนินงานที่มุ่งผลลัพธ์ตามเป้าหมาย 3) Supervising การกำกับติดตามและนิเทศเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 4) Evaluation การประเมินผลเพื่อสะท้อนปัญหาและความก้าวหน้า และ 5) Adjustment การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการทั้งห้าขั้นตอนนี้ทำงานร่วมกันในลักษณะวงจรที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ และขยายโอกาสการเรียนรู้อย่างทั่วถึงโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

คำสำคัญ: นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ; PISEA Model; ความเสมอภาคทางการศึกษา

Abstract

This article aimed to present a conceptual innovation in academic administration that focuses on promoting educational equity. The innovation was developed through the synthesis of academic literature and theoretical perspectives on educational equity, leading to the design of the PISEA Model. This model consisted of five key processes: 1) Participation—involving stakeholders in planning; 2) Implementation—executing tasks to achieve targeted outcomes; 3) Supervising—

monitoring and supervising for ongoing improvement; 4) Evaluation—assessing performance to identify progress and challenges; and 5) Adjustment—continuously improving based on evaluation results. These five interconnected steps form a systematic cycle aimed at fostering equity in education, minimizing disparities, and expanding inclusive learning opportunities, ensuring that no one is left behind.

Keywords: Innovation in Academic Administration; PISEA Model; Educational Equity

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างยั่งยืน เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และศักยภาพรอบด้าน อย่างไรก็ตาม ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง ผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลยังคงเป็นอุปสรรคต่อความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการเรียนรู้ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2568) ทั้งนี้ แนวนโยบายด้านการศึกษาทั้งในระดับสากลและระดับชาติ ต่างยึดหลักการ “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” (Leave No One Behind) (United Nations Sustainable Development Group, 2025) เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางการศึกษา โดยเฉพาะในประเทศไทย ยุทธศาสตร์ที่ 4 ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้เน้นย้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเองอย่างเท่าเทียม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งสถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ในระดับสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดวงจรคุณภาพ (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan), การดำเนินการ (Do), การตรวจสอบ (Check), และการปรับปรุง (Act) มาใช้ในการจัดการอย่างเป็นระบบ (จิตติมา วรณศรี, 2566) การสังเคราะห์และพัฒนา “PISEA Model” ซึ่งเป็นนวัตกรรมด้านการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาต่อยอดจาก PDCA โดยเพิ่มมิติด้านความเสมอภาค และการตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน ผ่านองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ Participation (การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน), Implementation (การดำเนินงาน), Supervising (การกำกับติดตาม), Evaluation (การประเมินผล) และ Adjustment (การปรับปรุงพัฒนา) กระบวนการทั้ง 5 นี้ เชื่อมโยงกันเป็นวงจร ที่ทำงานอย่างเป็นระบบ สะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้เรียนได้อย่างแท้จริงบนพื้นฐานของความเป็นธรรม และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง แม้ว่านวัตกรรมนี้ยังอยู่ในระยะพัฒนาเชิงแนวคิด และและยังมิได้ผ่านการทดลองใช้ในบริบทของสถานศึกษา แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวทางเบื้องต้นในการบริหารงานวิชาการที่ยึดหลักความเสมอภาค เพื่อมุ่งสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นธรรมสำหรับผู้เรียนทุกคน

ความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา

1. ความเสมอภาคของมนุษย์

ความเสมอภาคของมนุษย์ เป็นแนวคิดพื้นฐานด้านปรัชญา การเมือง สังคม และจริยศาสตร์ ซึ่งมีความหมายหลากหลาย ไม่ควรถูกมองเพียงในแง่ของการปฏิบัติที่เหมือนกันเท่านั้น หากแต่ควรพิจารณาถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลอย่างรอบด้าน เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง แนวคิดนี้สอดคล้องกับมุมมองของนักคิดหลายคน เช่น Rawls, Dworkin, Sen และ Young ที่เสนอให้มอง “ความเสมอภาค” ผ่านหลากหลายมิติ ไม่ใช่เพียงความเหมือนกันเชิงรูปแบบ แต่รวมถึงการออกแบบนโยบายหรือโครงสร้างสังคมที่รับรู้และตอบสนองต่อความเหลื่อมล้ำทางโอกาส แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความเสมอภาคไม่สามารถนิยามได้อย่างตายตัว หากแต่เป็นกระบวนการที่ต้องพิจารณาอย่างลึกซึ้งในบริบททางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม (สุวิชา เป้าอารีย์, 2559)

ดังนั้น ความเสมอภาคทางการศึกษาควรถูกตีความใหม่ให้ลึกซึ้งขึ้น โดยต้องไม่จำกัดเพียงแค่ “การเปิดโอกาสให้เข้าถึง” แหล่งเรียนรู้หรือบริการทางการศึกษาเท่านั้น หากแต่ต้องมุ่งเน้นที่การออกแบบระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย ให้สอดคล้องกับศักยภาพ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการเฉพาะตัวของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ การประเมินผล และการสนับสนุนเพิ่มเติม และเป็นไปเพื่อเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม (เมธี อนันต์, 2566) ผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ตามบริบทและจังหวะของตนเอง โดยสะท้อนความเข้าใจในความเสมอภาคในเชิงลึก ที่มีได้เน้นเพียงความเท่าเทียมเชิงปริมาณหรือโอกาส แต่รวมถึงความยุติธรรมเชิงคุณภาพ ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง

2. ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา

ในยุคที่ผู้เรียนมีความหลากหลายทั้งด้านชีวิต เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม แนวคิดเรื่อง “ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา” จึงเป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากการศึกษาไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ แต่เป็นกลไกในการสร้างความยุติธรรมในสังคมอย่างแท้จริง

ความเสมอภาคทางการศึกษา หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติตามสถานะทางสังคมหรือวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (ปนัดดา รักษาแก้ว, 2564) ผู้เขียนเห็นว่าการให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีของผู้เรียน คือรากฐานของระบบการศึกษาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่เน้นให้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตลอดชีวิต” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สะท้อนการตระหนักรู้ในระดับนโยบายว่าการศึกษาคือการพาในความแตกต่างของผู้เรียน ทั้งนี้ ความเสมอภาคมิได้หมายถึงการจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่ากันในเชิงปริมาณ แต่คือการออกแบบระบบสนับสนุนที่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน (United Way of the National Capital Area, 2024) ผู้เขียนจึงเห็นว่าสถานศึกษาต้องเป็นระบบที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อ

บริบทของผู้เรียน เพื่อให้ทุกคนได้รับโอกาสและเครื่องมือที่เหมาะสม ซึ่งความเสมอภาคแตกต่างจากความเท่าเทียมของผลลัพธ์ สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการสร้างโอกาสที่เหมาะสม เช่น การมอบหมายงานที่หลากหลาย การประเมินที่ยืดหยุ่น และการติดตามรายบุคคล (Linn, 2023) ผู้เขียนเชื่อว่าแนวทางนี้จะช่วยปลดล็อกศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมความมั่นใจและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้น ความเสมอภาคทางการศึกษาที่แท้จริงจึงไม่ใช่เพียงแนวคิดเชิงอุดมคติ หากแต่คือการทบทวนกันของสถานศึกษา รัฐ และสังคม ที่ต้องตระหนักและตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง ด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้ตรงจุด ปรับวิธีการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่น และขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าถึงโอกาส ผู้เขียนเชื่อว่า หากการศึกษาสามารถให้ “สิ่งที่แต่ละคนต้องการ” ได้อย่างเท่าเทียม นั่นคือหัวใจของความเป็นธรรมที่แท้จริง

3. การพัฒนาโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาค

การพัฒนาความเสมอภาคทางการศึกษา มีรากฐานจากการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในปี ค.ศ. 1948 ซึ่งระบุสิทธิทางการศึกษาของทุกคนโดยไม่แบ่งแยก ต่อมา ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของเด็กในปี ค.ศ. 1959 เน้นย้ำสิทธิในการพัฒนาและการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีปัญหา และสิทธิในการศึกษาภาคบังคับโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การยอมรับความเสมอภาคได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติในปี ค.ศ. 2006 ที่ครอบคลุมสิทธิของผู้ด้อยความสามารถ ในระดับภูมิภาค กลุ่มประเทศต่างๆ เช่น สหภาพยุโรป และกลุ่ม E9 (ประกอบด้วย บังกลาเทศ บราซิล จีน อียิปต์ อินเดีย อินโดนีเซีย ไนจีเรีย ปากีสถาน และเม็กซิโก) ได้ร่วมกันพัฒนาแนวทางลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ขณะที่สิงคโปร์ได้ปรับระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความหลากหลายของผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน (กรกมล ศรีวัฒน์, 2564)

ดังนั้น การพัฒนาโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาคจึงเป็นกระบวนการที่ไม่เพียงแต่ตอบสนองต่อสิทธิพื้นฐานของทุกคนในการศึกษาที่เท่าเทียมกัน แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำในสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและสังคมที่ยั่งยืน

4. ความท้าทายในการพัฒนาโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาคในประเทศไทย

การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม และมีผลต่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งทำให้รัฐบาลต้องจัดทำนโยบายหรือแนวทางในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม อย่างไรก็ตาม แม้รัฐบาลไทยได้ดำเนินนโยบายลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แต่การให้การศึกษาที่เสมอภาคสำหรับทุกคนยังคงมีข้อจำกัด (รัชติ แสงมหะหมัด, 2560) ดังที่เนลสัน แมนเดลา กล่าวว่า “การศึกษาเป็นอาวุธที่ทรงพลังที่สุด ที่เราจะนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงโลก (Education is the most powerful weapon which you can use to change the world)” (Ellis, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับนโยบายการศึกษา โดยรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

ความล้มเหลวเชิงระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย โดยเฉพาะในพื้นที่รายได้น้อย ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ส่งผลกระทบต่อเด็กในกลุ่มเปราะบาง และผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ขาดแคลนทรัพยากรและโอกาส โดยปัญหาเชิงระบบ เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ โครงสร้างพื้นฐานล้าสมัย และการสนับสนุนครูที่ไม่เพียงพอ ทำให้ความเหลื่อมล้ำรุนแรงขึ้น ส่งผลให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และอาจหลุดออกจากระบบ หากไม่เร่งแก้ไข ความเสมอภาคทางการศึกษาจะเป็นเป้าหมายที่ยากจะบรรลุ และส่งผลกระทบต่อโอกาสและความก้าวหน้าของเด็กกลุ่มเปราะบาง นอกจากนี้ ความไม่เสมอภาคยังเป็นปัจจัยเสี่ยงที่อาจชักจูงเด็กไปในทางที่ไม่ถูกต้อง นำไปสู่ปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ

ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องเผชิญกับความท้าทายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาความไม่เสมอภาค ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ปรับประยุกต์ใช้วิธีการ พัฒนานวัตกรรมบริหารจัดการกับผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสมและเสมอภาค โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

5. ปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษาในประเทศไทย

ความไม่เสมอภาคทางการศึกษาในประเทศไทยมีรากฐานจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมเชิงโครงสร้างที่ฝังลึกในหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจในแง่การเข้าถึงทรัพยากร การเมืองที่มีการกระจุกตัวของอำนาจ และสังคมวัฒนธรรมกับข้อจำกัดและโอกาสที่ไม่เท่าเทียม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของประชากร (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2568)

แม้การศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญสู่ความเสมอภาค แต่สถานการณ์ปัจจุบันยังเป็นที่น่ากังวล โดยข้อมูลตั้งแต่ปี 2566 เผยว่าเด็กถูกดึงออกจากระบบการศึกษาเร็วขึ้นตั้งแต่ระดับประถมศึกษา สาเหตุหลักจากปัญหาเศรษฐกิจและหนี้สิน ทำให้เด็กต้องทำงานซึ่งต่างจากเดิมที่มักเกิดในระดับมัธยมศึกษา เมื่อหลุดจากระบบ เด็กเหล่านี้ต้องเผชิญทางเลือกที่จำกัดและเสี่ยง เช่น การศึกษานอกระบบ แรงงานรายได้ต่ำ หรือแม้แต่การเข้าสู่อาชญากรรม โดยรายงานปีการศึกษา 2567 ชี้ว่าความเหลื่อมล้ำในผลลัพธ์การเรียนรู้เริ่มตั้งแต่ปฐมวัย (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2568) นอกจากนี้ ระบบการศึกษาปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขชีวิตที่หลากหลาย เน้นการเรียนรู้ในสถาบันที่มีหลักสูตรและการวัดผลที่ตายตัว ทำให้เกิดระบบ "แพ็คต้อออก" และผู้เรียนจำนวนมากต้องออกจากระบบ สะท้อนว่าระบบการศึกษาไทยยังไม่สามารถสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงและประสบความสำเร็จทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน (จินตจุฑา พันธุ์ทองคำ, 2566)

จากปัญหาความไม่เสมอภาค จะเห็นได้ว่า "การศึกษา" ในบริบทปัจจุบันมักถูกจำกัดในระบบที่มีหลักสูตรและการวัดผลที่ตายตัว ต่างจาก "การเรียนรู้" ที่กว้างขวางและยืดหยุ่น การเข้าใจความ

แตกต่างกันสำคัญต่อการแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษาด้วยการปรับให้เข้ากับเงื่อนไขชีวิตที่หลากหลายของผู้เรียน

6. แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ

ปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษา เป็นวาระสำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยในด้านการศึกษาบริบทของสถานศึกษานั้น ผู้เขียนขอเสนอแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะดังนี้

แนวทางแก้ไข

1) สถานศึกษาควรเสริมสร้างการบริหารงานวิชาการเพื่อความเสมอภาค ได้แก่ กำหนดและดำเนินการตามแผนที่มุ่งเน้นความเสมอภาคอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมเป้าหมายและตัวชี้วัดชัดเจน สนับสนุนนโยบายและแนวปฏิบัติที่คำนึงถึงความแตกต่างผู้เรียนอย่างแท้จริง เช่น หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น การเรียนรู้เฉพาะบุคคล และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อทุกกลุ่ม

2) สถานศึกษาควรกำหนดองค์ประกอบหลักการบริหารวิชาการเพื่อความเสมอภาค โดยสร้างและสื่อสารกรอบแนวคิดที่เน้นความเสมอภาคโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เข้าถึงการศึกษาย่างเท่าเทียม ได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสม ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญกับความแตกต่างของผู้เรียน และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้พร้อมทั้งการกำกับติดตามและประเมินผล

3) สถานศึกษาพัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการเพื่อความเสมอภาค ได้แก่ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี แพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่เข้าถึงง่าย สร้างสรรค์ และการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุง

ข้อเสนอแนะ

1) ภาครัฐ ควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เน้นความเป็นธรรมและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่

2) เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา กำหนดกลไกประเมินตนเองสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาด้านความเสมอภาค พัฒนาระบบนิเทศติดตามประเมินผล สร้างเครือข่ายร่วมมือกับชุมชน องค์กรที่สนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ บกพร่องทางการเรียนรู้ สติปัญญา ร่างกาย การสื่อสาร พฤติกรรม อารมณ์ หรือมีศักยภาพพิเศษ

3) ครูผู้สอน ควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียน ใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน อย่างเหมาะสม สร้างสรรค์ และสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม

การบริหารงานวิชาการเพื่อความเสมอภาค

1. การบริหารงานวิชาการ

กระแสโลกปัจจุบันให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งผลให้ประเทศไทยตระหนักถึงประเด็นนี้และดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การเสริมสร้างความเข้มแข็งของงานวิชาการจึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพและขับเคลื่อนระบบการศึกษาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

การบริหารงานวิชาการ คือ กระบวนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ ครอบคลุมการออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองความหลากหลาย การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการรายบุคคล และการประเมินผลที่สะท้อนความก้าวหน้า ซึ่งจะสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2566)

ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ผ่านการออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่น การจัดการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ และการประเมินผลที่เป็นธรรม เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนพัฒนาศักยภาพเต็มที่ การบริหารงานวิชาการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจึงต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและเท่าเทียมในทุกมิติ

2. ข้อกำหนดทางกฎหมายในการบริหารงานวิชาการ

ตามกฎกระทรวงการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการให้กับเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษา โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของนักเรียน (ราชกิจจานุเบกษา, 2550) ข้อกำหนดทางกฎหมายนี้เป็นรากฐานสำคัญของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา และกำหนดให้ผู้บริหารต้องดำเนินการตามบทบาท ได้แก่ การวางแผนและกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ การเป็นผู้นำทางวิชาการ การประสานงานวิชาการ การส่งเสริมงานวิชาการ (สัทธิพร เซาว์นชัย, 2567) ซึ่งบทบาทเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณภาพและความเสมอภาคของผู้เรียน

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนัก ให้ความสำคัญ และร่วมกันพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการด้วยวิธีการที่เหมาะสมตามบริบท เพื่อมุ่งสู่คุณภาพและความเสมอภาคที่แท้จริงของผู้เรียน

3. การบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมกับความหลากหลายของผู้เรียน

การมุ่งสู่ความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา ซึ่งการบริหารงานวิชาการมีบทบาทสำคัญในการลดช่องว่างและสร้างโอกาสที่เท่าเทียมสำหรับผู้เรียนทุกคน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์แผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมและประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อ

ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องด้วยภารกิจหลักของสถานศึกษาคือการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมและเท่าเทียม การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาศักยภาพตามหลักสูตรอย่างเต็มที่ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานอย่างสร้างสรรค์ (ชลิกา หุทิพย์ และ คณะ, 2566)

ดังนั้น การบริหารงานวิชาการที่ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาด้านความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำ โดยจำเป็นต้องพัฒนาวัฒนธรรมและวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดการศึกษา มีความยืดหยุ่นและรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้หา วิธีการเรียนรู้ และการประเมินผลที่เป็นธรรม ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุนประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่หลากหลายและพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนทุกคนอย่างเต็มที่โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

การพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

1. แนวคิดของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงสำคัญในการวางพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การต่อยอด การบริหารงานวิชาการในระดับนี้จึงต้องมีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนอย่างแท้จริง

การพัฒนานวัตกรรมด้านการบริหารงานวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ครอบคลุม เข้าถึง และเท่าเทียม เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ที่รองรับความหลากหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนพัฒนาได้เต็มศักยภาพแนวคิดไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ ได้ถูกนำมาเป็นหลักการสำคัญในการขับเคลื่อนความเสมอภาคทางการศึกษาในประเทศไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) มุ่งเน้นการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยตระหนักว่าไม่ควรมิเด็กคนใดถูกทิ้งไว้ข้างหลัง (พงศ์จักร ยามสุข และ คณะ, 2567)

ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับการนำแนวคิด "ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง" มาใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ที่ส่งเสริมการเข้าถึง การศึกษาอย่างเท่าเทียมสำหรับผู้เรียนทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่มีความต้องการพิเศษ การดำเนินการนี้รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจเรื่องการศึกษา รวม การปรับปรุงหลักสูตร และการฝึกอบรมครู (เดลินิวส์, 2565) อีกทั้ง นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2568 ก็มีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ภายใต้แนวคิด "จับมือไว้แล้วไปด้วยกัน" (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2566) นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นเพื่อป้องกันการหลุดออกจากระบบ และนำกลุ่มที่หลุดไปแล้วกลับเข้าสู่การพัฒนาตนเองอย่างมี

ประสิทธิภาพตามโครงการ "Thailand Zero Dropout" (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2568) ซึ่งเป็นความพยายามในการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา

ดังนั้น การพัฒนานวัตกรรมในการบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะระดับประถมศึกษาจึงสำคัญยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมีหลักการ "ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง" เพื่อให้การบริหารงานวิชาการเหมาะสมกับบริบทและตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน ปราศจากการละเลยผู้เรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2. นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานวิชาการ และหลักการความเสมอภาคทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551; จรูณี เก้าเอี้ยน, 2557; จิตติมา วรรณศรี, 2566; ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2560; สกิตพร เซาวันชัย, 2567; อักษรวดี มณีพรหม และ คณะ, 2567) ผู้เขียนได้สังเคราะห์และพัฒนานวัตกรรมเชิงความคิดด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการด้วย PISEA Model โดยได้รับแรงบันดาลใจจากหลักการทำงานของวงจรเดมมิง หรือวงจรคุณภาพ (PDCA) ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารจัดการเชิงระบบที่เน้นการพัฒนาและควบคุมคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถอธิบายความสอดคล้องระหว่าง PISEA Model กับวงจร PDCA แสดงดังแผนภาพที่ 1

วงจรเดมมิง หรือวงจรคุณภาพ (PDCA)	PISEA Model
- Plan คือ การวางแผนที่จะครอบคลุม	- Participation คือ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนการดำเนินงาน
- Do คือ การลงมือปฏิบัติ	- Implementation การดำเนินงานที่มุ่งผลลัพธ์
- Check คือ การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน	- Supervising คือ การกำกับติดตามและนิเทศเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
	- Evaluation คือ การประเมินผลเพื่อสะท้อนปัญหาและความก้าวหน้า
- Act คือ การปรับปรุงการนำไปใช้	- Adjustment คือ การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แผนภาพที่ 1 แสดงความสอดคล้องของ วงจร PDCA กับ PISEA Model

จากแผนภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ดังนี้

PISEA Model ได้รับการประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการบริหารงานวิชาการที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนและ

ส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างแท้จริง โมเดลนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ที่ทำงานร่วมกันในลักษณะวงจรต่อเนื่อง ได้แก่

1) Participation (P): การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนการดำเนินงาน เปิดโอกาสให้ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ร่วมวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ เพื่อกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทและความหลากหลายของผู้เรียน การมีส่วนร่วมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ การยอมรับ และการสนับสนุน

2) Implementation (I): การดำเนินงานที่มุ่งผลลัพธ์ตามเป้าหมาย นำแผนสู่การปฏิบัติจริง เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างรายบุคคล โดยใช้และปรับปรุงองค์ประกอบสนับสนุนตามบริบท เช่น หลักสูตร สื่อ เทคนิคสอน การวัดผลให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับศักยภาพและความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน เพื่อให้ทุกคนเข้าถึงเนื้อหาและประสบความสำเร็จตามศักยภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ

3) Supervising (S): การกำกับติดตามและนิเทศเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ติดตามตรวจสอบ และให้คำแนะนำการดำเนินงานตามแผน เพื่อให้มั่นใจว่าสอดคล้องกับหลักความเสมอภาค ผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มสาระนิเทศการจัดการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี และการวัดประเมินผล เพื่อปรับการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียนและใช้องค์ประกอบสนับสนุนอย่างเท่าเทียม การกำกับติดตามใกล้ชิดช่วยระบุปัญหา อุปสรรค และจุดที่ควรปรับปรุง

4) Evaluation (E): การประเมินผลเพื่อสะท้อนปัญหาและความก้าวหน้า ประเมินผลการดำเนินงานรอบด้านด้วยข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อพิจารณาการบรรลุเป้าหมายและผลกระทบ ต่อความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้เรียน ครอบคลุมผลสัมฤทธิ์ ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และโอกาสพัฒนา การประเมินนี้ช่วยให้เห็นผลกระทบต่อผู้เรียนทุกกลุ่ม รวมถึงกลุ่มเปราะบาง เพื่อระบุจุดปรับปรุงและลดความเหลื่อมล้ำ

5) Adjustment (A): การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำผลประเมินมาวิเคราะห์และวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานทุกขั้นตอนของ PISEA Model อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องแสดงถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคและเป็นธรรมสำหรับผู้เรียนทุกคน

กระบวนการบริหารงานวิชาการด้วยนวัตกรรม PISEA Model นี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบที่สนับสนุนการบริหารงานวิชาการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง นอกจากนี้ หากมีการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการเพื่อนำมาบูรณาการกับกระบวนการใน PISEA Model ก็จะทำให้วัฏกรรมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นคุณูปการสำคัญต่อการบริหารจัดการด้านวิชาการที่สามารถสร้างความเสมอภาค

ทางการศึกษาโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถยกตัวอย่างประยุกต์ใช้ PISEA Model กับองค์ประกอบที่สนับสนุนความเสมอภาคทางการศึกษา เช่น กรณีตัวอย่าง หลักสูตร ได้ตั้งแผนภาพที่ 2

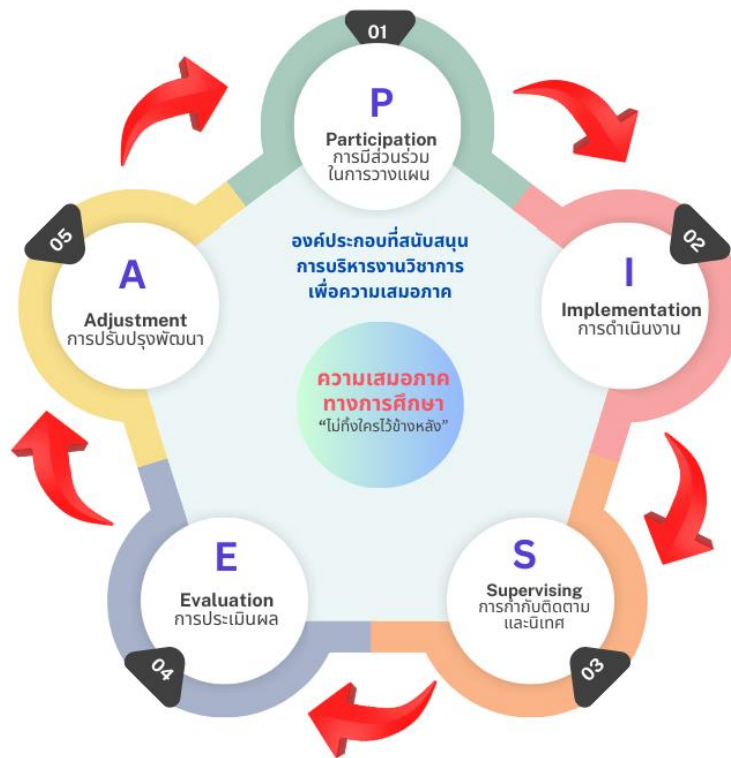
กระบวนการบริหารงานวิชาการด้วย PISEA Model	การดำเนินงานกับองค์ประกอบที่สนับสนุน (ตัวอย่างกรณีหลักสูตร)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
Participation: การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนการดำเนินงาน	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับครู ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อร่วมออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทและความหลากหลายของผู้เรียน	หลักสูตรมีความยืดหยุ่น สะท้อนความต้องการและบริบทของชุมชน รองรับนักเรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม
Implementation: การดำเนินงานที่มุ่งผลลัพธ์ตามเป้าหมาย	ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้ว โดยมีการบูรณาการความแตกต่างของผู้เรียน เช่น ใช้หน่วยการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นตามศักยภาพ	นักเรียนสามารถเรียนรู้ตามศักยภาพของตนโดยไม่ถูกจำกัดด้วยความแตกต่างด้านพื้นฐาน ลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้
Supervising: การกำกับติดตามและนิเทศเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	ผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มสาระนิเทศการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบว่าเนื้อหาถูกนำไปใช้อย่างเข้าใจและเหมาะสมกับผู้เรียน	มีการใช้หลักสูตรอย่างมีคุณภาพ และมีการปรับปรุงการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการ ที่หลากหลายของผู้เรียนอย่างเป็นธรรม
Evaluation: การประเมินผลเพื่อสะท้อนปัญหาและความก้าวหน้า	ประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรกับผลสัมฤทธิ์ และความพึงพอใจของผู้เรียน โดยใช้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ	ทราบข้อดี ข้อจำกัด ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของผู้เรียนทุกกลุ่ม สามารถพัฒนา ได้อย่างตรงจุดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
Adjustment: การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	ใช้ผลประเมินมาแก้ไขและพัฒนาหลักสูตร เช่น ปรับเนื้อหาบางหน่วยให้เหมาะสมกับกลุ่มเปราะบางทางการศึกษา	หลักสูตรมีความยั่งยืนและตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียน ทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมและเต็มศักยภาพ

แผนภาพที่ 2 กระบวนการบริหารงานวิชาการด้วย PISEA Model ร่วมกับองค์ประกอบสนับสนุนความเสมอภาคทางการศึกษา (ตัวอย่างกรณีหลักสูตร)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทางทฤษฎี ผู้เขียนได้สังเคราะห์ และพัฒนานวัตกรรมเชิงแนวคิดด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการด้วย PISEA Model โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้สามารถ ส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา ได้อย่างแท้จริง โดยมุ่งเน้นการสร้างระบบการจัดการศึกษาที่รองรับความหลากหลายของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมภายใต้หลักการ "ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง"

กระบวนการบริหารงานวิชาการถูกออกแบบให้มีความเชื่อมโยงเป็นระบบและยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ได้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งช่วยเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพของตนเอง รายละเอียดของ PISEA Model แสดงไว้ในแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (PISEA Model)

สรุป

บทความวิชาการนี้นำเสนอนวัตกรรมเชิงแนวคิดด้านการบริหารงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องจนนำไปสู่การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการ PISEA Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ Participation: การมีส่วนร่วมในการวางแผน, Implementation: การดำเนินงาน, Supervising: การกำกับติดตาม, Evaluation: การประเมินผล, และ Adjustment: การปรับปรุงพัฒนา ซึ่งกระบวนการทั้งห้าขั้นตอนนี้ทำงานร่วมกันในลักษณะวงจรที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

PISEA Model ได้รับแรงบันดาลใจจากวงจรคุณภาพ PDCA ที่มุ่งเน้นการทำงานแบบวงจรต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ และขยายโอกาสการเรียนรู้อย่างครอบคลุมโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ผู้เขียนได้อธิบายถึงความสอดคล้องระหว่าง PDCA

และ PISEA Model พร้อมยกตัวอย่างการประยุกต์ใช้ PISEA Model กับองค์ประกอบหลักสูตร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินงานและผลที่คาดว่าจะได้รับในการส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา

แม้ว่า PISEA Model จะยังอยู่ในขั้นพัฒนาเชิงแนวคิด แต่ผู้เขียนเชื่อมั่นว่านวัตกรรมนี้สามารถเป็นกรอบแนวทางเบื้องต้นที่มีคุณค่าสำหรับการบริหารงานวิชาการที่ยึดหลักความเสมอภาค และมุ่งสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นธรรมสำหรับผู้เรียนทุกคน

เอกสารอ้างอิง

- กรกมล ศรีวัฒน์. (22 พฤศจิกายน 2564). *เปิดบทเรียนการส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2568, จาก <https://www.eef.or.th/educational-equality-in-asian/>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (5 กุมภาพันธ์ 2568). *รายงานฉบับพิเศษ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปีการศึกษา 2567 และทิศทางสำคัญในปี 2568 ประเทศไทยกับการปัญหาเชิงระบบเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2568, จาก <https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2025/02/Inequality-situation-report.pdf>
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (7 มกราคม 2568). *Thailand Zero Dropout พาเด็กเข้าระบบการศึกษาได้แล้ว 3 แสนคน ปี 68 ลดได้เกินกรอบ 9 แสนคน กลับสู่การเรียนรู้ที่ทุกคนเลือกเอง*. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2568, จาก <https://www.eef.or.th/news-070125/>
- จรรณี แก้วเย็น. (2557). *เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จิตติมา วรณศรี. (2566). *การบริหารจัดการสู่คุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา*. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จินต์จุฑา พันธุ์ทองคำ. (13 กันยายน 2566). *‘การศึกษา’ ที่ทิ้งผู้แพ้วข้างหลัง: ดีใจที่ยังมีใครให้เด็กไทยเรียนได้เรียนดี ไม่มีข้อจำกัด*. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2568, จาก <https://www.the101.world/education-for-all-public-forum/>
- ชลิกา หุทิพย์, พิกพ วังเงิน และ ทนง ทองภูเบศร์. (2566). *นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 11(1), 86-93. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/256827>
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2560). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- เดลินิวส์. (24 ธันวาคม 2565). “เกศทิพย์” มอบนโยบายผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สศศ. สพฐ. เน้นย้ำนโยบายไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง สร้างโอกาสนักเรียนทุกคน จับมือ สศศ. ดูแลนักเรียนพิเศษเต็มกำลัง 180 สถานศึกษาทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2568. จาก <https://www.dailynews.co.th/news/1823250/>
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (6 ธันวาคม 2566). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567–2568. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2568, จาก <https://moe360.blog/2023/12/06/p55122/>
- ปนัดดา รักษาแก้ว. (2564). การสร้างความเสมอภาคในสังคม: แนวคิด หลักการ บนฐานคิดธรรมาภิบาล. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(1), 333–342. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/244049>
- พงศ์จักร ยามสุข, สุเทพ เมยไธสง และ จิราภรณ์ พันสว่าง. (2567). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลังของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8(1), 243–256. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/270386>
- เมธี อนันต์. (2566). คุณภาพห้องเรียนชายขอบ: โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา. วารสารนิสิตวัจ, 25(1), 120–128. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jonw/article/view/263286>
- รัชวดี แสงมหะหมัด. (2560). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา: คุณภาพสังคมที่คนไทยมองเห็น. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 8(1), 33–66. สืบค้น จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/polscicmujournal/article/view/91310>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหาร และการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก หน้า 29–34 (16 พฤษภาคม 2550).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 17 (6 เมษายน 2560).
- ศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน. (10 มกราคม 2568). มาตรการขับเคลื่อนประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout). สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2568. จาก <https://www.gcc.go.th/2025/01/10/thailandzerodropout/>
- สทิตพร เซวณชัย. (2567). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: การพิมพ์ดอกทศอม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). ความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุกัญญา แซ่ม้อย. (2566). *การบริหารงานวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน. (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิชา เป้าอารีย์. (2559). ความเสมอภาค: แนวคิดและข้อถกเถียงเบื้องต้น. *วารสารพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร*, 18(1), 1–17. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/6225>

อักษรวิดี มณีพรหม, สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และ มัทนียา พงศ์สุวรรณ. (2567). การพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 17(1), 59–77. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/262742

Linn, M. (24 August 2023). *What is educational equity? And how can schools achieve it*. Retrieved April 18, 2025, from <https://www.icasassessments.com/blog/what-is-educational-equity-and-how-can-schools-achieve-it/>

Ellis, P. (28 March 2019). *Changing the world through education – how Nelson Mandela created the conditions for success*. Retrieved April 19, 2025, from <https://blog.cambridgeinternational.org/nelson-mandela/>

United Nations Sustainable Development Group. (2025). *Leave no one behind*. Retrieved April 3, 2025, from <https://unsdg.un.org/2030-agenda/universal-values/leave-no-one-behind>

United Way of the National Capital Area. (1 March 2024). *How Access Supports Education Equality & Equity*. Retrieved April 18, 2025, from <https://unitedwaynca.org/blog/education-equality-equity/>